

รายงานพิเศษ

รัฐวางเป้าคนไทยมีคุณภาพ มาตรฐานการโลกสวย ด้วยการ 'ท้อง'

หลังจากที่ข้อปกระจายเพื่อชาติกันมาแล้ว วันหนึ่งถึงเวลาคนไทยทำเพื่อชาติกันอีกรูปแบบหนึ่ง ที่เอาฤกษ์เอาชัยกันช่วงเวลาเลนไทน์ วันแห่งความรักพอดีพอดี

กับอภิมหาไอเดียบรรเจิดของรัฐบาลลุงตู่ โดยกระทรวงสาธารณสุข (สธ.) กับโครงการ 'ส่งเสริมสาวไทยแก้มแดง มีลูกเพื่อชาติ ด้วยวิตามินแสนวิเศษ'

อันเป็นโครงการ ตามนโยบายยุทธศาสตร์การพัฒนาอนามัยเจริญพันธุ์แห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560-2569) ว่าด้วยการส่งเสริมการเกิดและการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ ซึ่งเพิ่งผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี (ครม.) เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2559

โดยงานนี้ มีหัวหอกอย่าง นพ.ปิยะสกล สกลสัตยาทร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข (สธ.) ที่ได้ออกมาชี้แจงถึงเหตุปัจจัยของโครงการนี้ว่าเป็นการส่งเสริมเฉพาะคนที่มีความพร้อมในการมีบุตร เพื่อการเกิดมาอย่างมีคุณภาพก่อน

เนื่องจากมีข้อมูลว่า ปัจจุบันผู้หญิงไทยแต่งงานช้าลง และจากการที่ประชากรมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ทำให้นิยมครองตัวเป็นโสดมากขึ้น สิ่งนี้จึงส่งผลให้อัตราการเพิ่มประชากรไทยลดลง โดยจากอัตราการเกิดในผู้หญิง 100 คน จะคลอดบุตรเฉลี่ย 2.7 คนในปี 2513 แต่ปัจจุบันลดลงเหลือร้อยละ 0.4 ในปี 2558

และหากประเทศไทยมีอัตราการเกิดในระดับที่ลดลงอย่างชัดเจนเช่นนี้ โดยที่ไม่มีการดำเนินการใดๆ เพื่อส่งเสริมการมีบุตร ที่สุดแล้วภายใน 10 ปี อัตราการเพิ่มประชากรไทยจะเท่ากับร้อยละ 0.0 คือเท่ากับว่าจำนวนประชากรไม่เพิ่ม เนื่องจากอัตราการเกิดเท่ากับอัตราการตาย โดยขณะนี้อัตราการเกิดเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 7 แสนคนต่อปี ขณะที่อัตราการตายอยู่ที่ 3-4 แสนคนต่อปี และในอนาคต อัตราการเสียชีวิตสูงขึ้นเนื่องจากขณะนี้ผู้สูงอายุจำนวนมากในประเทศไทย

ถามว่าสิ่งนี้จะส่งผลอย่างไร คำตอบที่อธิบายแบบเข้าใจง่าย ๆ คือ หากไม่เร่งงงค์ให้มีอัตราการเกิดใหม่เพิ่มขึ้นในวันนี้อาณาเขตประเทศไทยอาจอยู่ในช่วงขาดแคลนทรัพยากรมนุษย์ในวัยทำงาน วัยที่พร้อมจะพัฒนาประเทศชาติได้ (หรือวัยที่ต้องเสียภาษีเข้ารัฐ) โดยกว่าจะสร้างประชากรขึ้นใหม่ ก็จะต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่งซึ่งนานพอสมควร

ทั้งนี้ หากใครจำได้ ช่วงหนึ่งประเทศไทย ประสบปัญหาประเทศที่มีปัญหาประชากรล้นหลาม ในปี 2517 ซึ่งครอบครัวหนึ่งมีลูกมากถึง 7 คน อัตราการเกิดอยู่ที่ 3.3% ซึ่งถือว่ามากเกินไป และส่งผลให้เกิดปัญหาความยากจน ปรากฏว่าช่วงนั้นได้มีการรณรงค์ให้สวมถุงยางอนามัย ปรากฏว่าในปี 2542 พบ

นพ.ปิยะสกล สกลสัตยาทร

ว่าครอบครัวหนึ่ง คนไทยมีลูกลดลงมีค่าเฉลี่ยเหลือเพียง 1.5 คน อัตราการเติบโตของประชากรอยู่ที่ 0.5% จากเดิม 3.3% มาถึงวันนี้ แม้เรื่องราวจะหมุนเวียนผกผัน ต่างกันกับในอดีต แต่ด้วยตัวเลขการเกิดของประชากรไทยที่ลดลงจนน่าใจหาย ด้วยเหตุปัจจัยดังกล่าว รัฐจึงต้องออกมาป่าวประกาศบอกว่าสาวไทยช่วยกันท้องเถอะ ที่สำคัญ คือ มีมากกว่า 2 ยิ่งดี เพราะจะเพียงพอแก่การทดแทนการสูญเสีย

กล่าวคือ เพราะปัจจุบันอัตราเจริญพันธุ์รวมของประเทศไทยอยู่ที่ 1.6 คือ 1 ครอบครัวเฉลี่ยมีลูก 1.6 คน ถ้าจะให้เพียงพอกับการทดแทน อัตราจะต้องอยู่ที่ 2.1 เพื่อทดแทนพ่อ 1 แม่ 1 และทดแทนการสูญเสียอีก 0.1 แปลว่า ครอบครัวหนึ่งควรมีลูกมากกว่า 2 คน นั่นเอง

อย่างไรก็ดี จะรณรงค์ให้คนไทยมีลูกทั้งที จะมาบอกให้มุ่ง

หน้าปิดไฟสลักตอนอย่างเดียวกับไข่ที่ ด้วยสังคมสมัยใหม่ที่ได้อาศัยกิมมิก ดึงนั้น ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ วันวาเลนไทน์ที่ผ่านมา รัฐจึงเอาฤกษ์เอาชัยด้วยการแจกกล่องวิตามิน พร้อมแผ่นพับความรู้ให้แก่คู่รักที่มาจดทะเบียนสมรสตามสำนักงานเขต, ที่ว่าการอำเภอทั่วประเทศ และตามหน่วยบริการสาธารณสุขต่างๆ

โดยกล่องพิเศษนั้น มีวิตามิน 3 รายการด้วยกัน คือ วิตามินธาตุเหล็ก กรดโฟลิก และไอโอดีน ที่จะแจกฟรีสำหรับหญิงวัยเจริญพันธุ์ ช่วงอายุ 20-34 ปี ที่ตั้งใจวางแผนจะมีลูก

ทั้งนี้ ไม่เพียงแต่จะเป็นกิมมิกเพื่อส่งเสริมประชาสัมพันธ์โครงการแล้ว ยังเป็นการป้องกันปัญหาทางการคลอดที่ไม่มีคุณภาพต่างๆ เพราะไทยยังเจอปัญหาการเกิดน้อยด้วยคุณภาพด้วย

โดยในปี 2558 พบอัตราการตายมารดาอยู่ที่ 20 ต่อการเกิดมีชีพแสนคน สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการตกเลือด มีภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กร้อยละ 39 ทารกคลอดก่อนกำหนดร้อยละ 10.4 ทารกเสียชีวิตจากภาวะพิการแต่กำเนิดร้อยละ 7 ขณะที่อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนยังน้อยเพียงร้อยละ 23.9 เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวจึงต้องเตรียมความพร้อมการมีบุตรให้มีคุณภาพตั้งแต่ก่อนตั้งครรภ์ ด้วยการรับประทานวิตามินอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

แน่นอนว่าโครงการนี้ สร้างเสียงวิพากษ์วิจารณ์ออกมาไม่น้อย โดยเฉพาะคำถามที่ว่า เนื่องจากด้วยสภาวะเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ ทำให้คนไทยไม่กล้าที่จะมีลูกมาเพิ่มภาวะ

แต่ประเด็นนี้ **นพ.วชิระ เพ็งจันทร์ อธิบดีกรมอนามัย** ชี้แจงว่า ปัจจัยด้านรายได้ ค่าเลี้ยงดูต่างๆ นั้น เป็นหนึ่งในสาเหตุที่จริง แต่จากการสำรวจพบว่า 'ไลฟ์สไตล์' มีผลมากกว่าเศรษฐกิจสถานะ หรือพูดง่าย ๆ ว่าวิถีชีวิตในปัจจุบันของผู้คนนิยมมีลูกน้อย, ไม่มีลูก และเป็นโสดมากขึ้น

และหากใครจะเปรียบเทียบกับประเทศสิงคโปร์ ที่รัฐบาลพยายามส่งเสริมให้ประชากรมีบุตรมากขึ้น ด้วยการสนับสนุนด้านต่างๆ อย่างล้นหน้าตัก เช่น เงินโบนัสพิเศษแก่ทารกแรกเกิด โดยลูกคนที่ 1 และ 2 จะได้รับคนละ 6,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ (ราว 1.4 แสนบาท) แต่ที่สิงคโปร์ ผู้คนก็ยังไม่ค่อยนิยมมีลูกเช่นกัน ทั้งๆ ที่ฐานะของแต่ละครอบครัวดีกว่าไทย ก็พบว่ามาจาก

ไลฟ์สไตล์เช่นเดียวกัน นั่นเอง (นี่แค่น้ำจิ้มจากทั้งหมด แต่หากแยกกันขนาดนี้ในไทยเห็นที่ที่ไทยจะเร่งบีบบังคับยิ่งกว่าเหรียญรุ่น)

อย่างไรก็ดี สำหรับไทยแล้ว อย่างที่รู้กันว่าคงไม่สามารถไปไกลได้ระดับเมืองคนรวยอย่างแดนลอดช่อง จึงอาจทำได้แต่เพียงการจูงใจว่ารัฐจะเร่งสร้างสวัสดิการต่างๆ เพื่อรองรับ

ทั้งเรื่องที่อยู่อาศัย เอื้อให้คู่สมรสมีที่อยู่ใกล้ที่ทำงานมีความสะดวก เพียงพอต่อการมีบุตร กำหนดมาตรการทางภาษีช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลบุตร ขยายจำนวนสถานรับเลี้ยงเด็กหรือศูนย์เด็กเล็กคุณภาพเพิ่มขึ้น ช่วยลดภาระในการดูแลบุตรระหว่างทำงาน และปรับปรุงนโยบายเวลาการทำงานให้ยืดหยุ่น สร้างสมดุลการทำงานและชีวิตครอบครัว ฯลฯ

ซึ่งเรื่องนี้ ไม่แน่ว่ารัฐได้ศึกษาสำรวจความคิดเห็นของชายหญิงกลุ่มที่ 'พร้อม' จะมีบุตรหรือยังว่า พวกเขาคาดหวังกับเรื่องเหล่านี้ขนาดไหน เพราะหากพวกเขาพร้อมพอ ก็อาจไม่ต้องงอนง้อ

รอคอยสวัสดิการ เพียงแต่ที่ไม่พร้อม คือใจไม่รัก (การมีบุตร) หรือเปล่า?

นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มที่ใจรัก พร้อมหมด (ทั้งวัยและสุขภาพ) ยกเว้นเงิน รัฐจะสามารถชดเชยในส่วนของปัญหาความยากจนจากการมีบุตรมากได้อย่างสมน้ำสมเนื้อหรือไม่

แถมยังมีอีกด้านหนึ่งในมุมที่ย้อนแย้งกัน คือ ปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร หรือปัญหาแม่วัยรุ่น ที่ไทยเรายังเข้าขั้นนำติด ด้วยตัวเลขล่าสุดในปี 2558 พบว่ามีการคลอดบุตรในแม่วัยระหว่างอายุ 10-19 ปี จำนวน 104,289 คน เฉลี่ยวันละ 286 คน ซึ่งเมื่อคิดจากอัตราการคลอดทั้งหมดสูงถึงร้อยละ 15 เทียบเท่ากับว่ามีการคลอด 43 คน ในวัยรุ่น 1,000 คน

ถึงตรงนี้ หลายคนจึงอดถามไม่ได้ว่า รัฐใช้เวลา และงบประมาณไปทำให้การส่งเสริมการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ให้เห็นผลในทางบวกก่อนดีกว่าหรือไม่

เพราะสุดท้ายแล้ว เรา (มีลูก) ช่วยชาติแล้ว สุดท้ายชาติจะช่วยใคร เรื่องนี้จึงเป็นช่องว่างแห่งมุมมองที่ใหญ่มาก ที่รัฐจะต้องใช้เวลาในการปูพื้นทำความเข้าใจกับคนไทยให้มากขึ้น

และที่ต้องทำอย่างจริงจังก็คือ บรรดาสวัสดิการต่างๆ ที่รอดอ้างมา ต้องทำให้เกิดขึ้นจริงได้ดังปากว่าไว้ ■